

اکولوژی سیاسی حکومت

مبانی روند تکاملی حاکمیت در بخش محیط زیست

نویسنده:

آنتونیو آگوستو روز تو یوریس

مترجم:

ارشک خلی ساز

سرشناسه:	یوریس، آنتونیو اوگوستو روسوتو
عنوان و نام پدیدآور:	Ioris, Antonio Augusto Rossotto اکولوژی سیاسی حکومت: مبانی روند تکاملی حاکمیت در بخش محیط زیست/ آنتونیو آگوستو روزتو یوریس؛ مترجم ارشک حلی ساز.
مشخصات نشر:	مشهد: جهاد دانشگاهی، واحد مشهد، انتشارات، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری:	۲۴۶ ص.
شابک:	978-964-324-495-8: ۱۸۵۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	عنوان اصلی: The political ecology of the state: the basis and the evolution of environmental statehood, [2014].
یادداشت:	واژه نامه.
یادداشت:	کتابنامه.
عنوان دیگر:	مبانی روند تکاملی حاکمیت در بخش محیط زیست.
موضوع:	یوم‌شناسی سیاسی Political ecology دولت State, The سیاست محیط‌زیست Environmental policy
شناسه افزوده:	حلی‌ساز، ارشک، ۱۳۵۶-، مترجم
شناسه افزوده:	Holisaz, Arashk
شناسه افزوده:	جهاد دانشگاهی. واحد مشهد. انتشارات
رده‌بندی کنگره:	JAV۵/۸
رده‌بندی دیویی:	۳۲۰/۱
شماره کتابشناسی ملی:	۹۳۲۹۰۵۲
اطلاعات رکورد کتابشناسی:	فیبا

انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد

مشهد، میدان آزادی، پردیس دانشگاه، سازمان مرکزی جهاد دانشگاهی خراسان رضوی
 ص.پ. ۹۱۷۷۵-۱۳۷۶ تلفن: ۳۱۹۹۷۳۲۱ دفتر پخش: ۳۱۹۹۷۳۲۶
 فروشگاه یک: ۳۸۴۱۸۰۷۰ فروشگاه دو: ۳۱۹۹۷۳۲۷ فروشگاه سه: ۳۱۹۹۷۲۲۰
 www.jdmpress.com info@jdmpress.com

اکولوژی سیاسی حکومت؛ مبانی روند تکاملی حاکمیت در بخش محیط‌زیست

نویسنده: آنتونیو آگوستو روزتو یوریس
 مترجم: ارشک حلی‌ساز

آماده‌سازی، ویراستاری و صفحه‌آرایی: واحد فنی دفتر نشر / چاپ و صحافی: من‌چاپ
 چاپ اول / ۱۴۰۲ / ۵۰ نسخه / شماره نشر ۵۸۵

ISBN: 978-964-324-495-8

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۲۴-۴۹۵-۸

کلیه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است.

قیمت: ۱،۸۵۰،۰۰۰ ریال

به نام خداوند جان و خرد

انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد بر این باور است که نخستین گام در راه بهبود ساختارهای اقتصادی- اجتماعی و توسعه کشور، دستیابی به تازه‌های دانش و نشر یافته‌های پژوهشگران است. کتاب حاضر پانصد و هشتاد و پنجمین اثری است که با همین رویکرد منتشر می‌شود. رهنمودهای خوانندگان فرهیخته می‌تواند ما را در ارتقای سطح کیفی و کمی این آثار یاری نماید.

انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد

برای:

علی فرازجو به مناسبت لجاجت‌اش در دوستی با طبیعت و دوستی با دوستان

فهرست

۷	یادداشت مترجم.....
۱۳	اکولوژی سیاسی حکومت.....
۱۵	دیباچه.....
۲۰	۱. مقدمه.....
۴۷	یادداشت‌ها.....
۴۹	منابع.....
۵۲	۲. منطق و مقصود حاکمیت محیط‌زیستی؛ حاکمیت محیط‌زیستی به‌عنوان یک عقلانیت غیرعقلانی...۵۲
۵۹	حاکمیت محیط‌زیستی و انتظام حکومتی وابسته به آن.....
۶۸	تریالکتیک بین حکومت، جامعه و بخش‌های وسیع‌تر طبیعت اجتماعی.....
۷۵	یادداشت‌ها.....
۷۶	منابع.....
۷۸	۳. حاکمیت محیط‌زیستی در دوره اول و دوم (قراردادی)؛ رمزگشایی از اثر هابزی.....
۷۸	ظهور و پیدایش حاکمیت محیط‌زیستی.....
۹۰	اثر هابزی.....
۹۹	حاکمیت محیط‌زیستی و توسعه شهری در فلومینز بیاکسادا (برزیل).....
۱۰۴	منابع.....
۱۰۶	۴. واکنش‌ها به سخت‌گیری‌های مقرراتی و حل‌نشدن مشکلات اکولوژیکی-اجتماعی؛ مبانی کانتی سر برآوردن نوع جدید حاکمیت محیط‌زیستی.....
۱۰۶	جستجو برای یافتن یک حاکمیت محیط‌زیستی منعطف.....
۱۱۵	انتقال کانتی به حاکمیت محیط‌زیستی منعطف.....
۱۲۷	انتقال به یک حاکمیت محیط‌زیستی منعطف‌تر در برزیل.....
۱۴۲	یادداشت‌ها.....
۱۴۲	منابع.....

۵. بر سر کارآمدن حاکمیت محیط‌زیستی منعطف در دوران نئولیبرال‌سازی؛ روند رو به افزایش نئولیبرال‌سازی طبیعت اجتماعی..... ۱۴۶
- چارچوب حاکمیت محیط‌زیستی اتحادیه اروپا ۱۵۶
- طبیعت اجتماعی شهری و تغییرات حاکمیت محیط‌زیستی در لیما، پرو..... ۱۶۸
- منابع ۱۸۹
۶. حاکمیت محیط‌زیستی منعطف، نتیجه فهم (و اجرای) حکومت هگلی ۱۹۲
- هگل و حاکمیت ۱۹۲
- ظرائف مدل حکومتی هگل..... ۱۹۸
- وراتر از طرح مشروطه هگلی ۲۱۰
- منابع ۲۱۳
۷. در پس حاکمیت محیط‌زیستی منعطف و باورهای خام به بوم-حکومت چه چیزی نهفته است؟ ... ۲۱۶
- یادداشت‌ها ۲۳۱
- منابع ۲۳۲
- واژه‌نامه ۲۳۴
- الف) نام‌های خاص ۲۳۴
- ب) نهادها، قوانین و مقررات، معاهدات، سرواژه‌ها و کتب و مقالات و گزارش‌ها ۲۳۸
- ج) واژه‌های تخصصی ۲۴۰

یادداشت مترجم

مترجم بر خود واجب می‌داند توضیحی مجملی از برخی برابرانهادهای انتخابی خدمت خوانندگان محترم ارائه کند چراکه متن حاضر جزو متون میان‌رشته‌ای محسوب می‌شود و برقراری توازن و تناسب در انتخاب برابرانهادها هم چالش برانگیز است و هم مهم. لذا جدا از دو واژه‌نامه انتهای کتاب که به‌صورت فارسی و انگلیسی توسط مترجم تهیه و ارائه شده‌اند و شامل اسامی خاص (افراد و مکان‌ها و متن‌ها)، سرواژه‌ها، سازمان‌ها و نهادها و مقاله‌نامه‌ها و واژه‌های تخصصی و ... هستند، مترجم بر خود واجب دید که دلایل انتخاب برخی واژه‌ها را با توضیحات کوتاهی برای خوانندگان عزیز روشن کند و نیز به معرفی برابرانهادهای ابداعی خود بپردازد. امید است متفکران و صاحبان اندیشه با پیشنهادها و نقدهای خود، راه هموارتر و درست‌تری را در آینده برای انتخاب برابرانهادهای فارسی پیش روی خوانندگان و دانشجویان مشتاق و کوشندگان علم و اندیشه قرار دهند.

۱. statecraft که به «آیین کشورداری» ترجمه شده است واژه‌ای است برآمده از سنت بریتانیایی. برداشت از این واژه بیشتر متمایل به در نظر گرفتن دیپلماسی‌ها و استراتژی‌های حکومت در مواجهه با مسائل است. به‌شکل ساده‌تر شامل تمامی کارهایی است که حکومت انجام می‌دهد تا از منافع ملی‌اش حفاظت کند.

۲. civil government به «دولت مدنی» ترجمه شده است. تأکید در این اصطلاح بر تمایز نهادن بین اشکال تاریخی دستورات دین و مذهب و کلیسا و دستورات و اقدامات دولت‌های حاکم - که متمایز از دستورات دینی هستند - قرار دارد.

۳. واژه protect با توجه به معنای لغوی و برداشتی که از این واژه در ادبیات محیط‌زیستی می‌شود هر جا که این واژه مرتبط با موضوعات محیط‌زیستی استفاده شده است به‌صورت عبارت «جلوگیری از تعرّض»

- ترجمه شده است. در بقیه موارد از «محافظت» استفاده شده است. با توجه به اینکه این واژه در عنوان سازمان محیط‌زیستی ایالات متحده به کار رفته است، برای پرهیز از اطاله عنوان، استثنائاً واژه «محافظت» در عنوان «سازمان محافظت از محیط‌زیست» استفاده شده است.
۴. با توجه به اینکه سطح اختلاف‌نظرها و درگیری بین طرف‌ها در واژه‌های *conflict*، *dispute* و *struggle* متفاوت هستند به ترتیب و همراه با افزایش سطح درگیری، اختلاف‌نظر (اختلاف)، مشاجره و نزاع (و هم‌خانواده آن یعنی منازعه) برای آنها انتخاب شده‌اند.
۵. برای *governmentality* فوکویی، به دلیل وجود دو واژه مستقل به هم چسبیده، واژه «دولت‌فردی» پیشنهاد شده است که هم انعکاس‌دهنده دو واژه مستقل به کار رفته در این واژه ابداعی است و هم منظور مبدع واژه را در ترکیب وجه «دولت» و «ذهنیت افراد» منتقل می‌کند. این پیشنهاد، ابداع مترجم است.
۶. در برابر *property* به خاطر وجه «لازم» آن «مالکیت» و برای *ownership* به خاطر وجه «متعدی بودن» آن «تملک» انتخاب شده‌اند. البته برخلاف زبان اصلی، ریشه دو واژه در زبان مقصد یکی است که نوعی نقص محسوب می‌شود اما امیدواریم مفهوم را به خواننده منتقل کند.
۷. *statness* به «حکومت‌پذیری» ترجمه شده است تا بتواند چالش اداره یک پهنه سرزمینی با وجود تنوع قومیتی و مذهبی و فرهنگی در آن عرصه جغرافیایی را نشان دهد. در واقع این واژه قابلیت گردهم‌آمدن انسان‌های یک محدوده جغرافیایی ذیل یک حکومت واحد را بیان می‌کند. این واژه ابداع مترجم است.
۸. برای اصطلاح *immanence-transcendence* هگلی، برابر نهاد «عرش-فرش» گزیده شده است که در فارسی منظور حلول الهی و تعالی الهی را منعکس می‌کند.
۹. برای اصطلاح *concrete* در بعضی موارد و به سیاق جمله و معنا «تمامیت» و برخی موارد که عموماً صفت «اندیشه» و «کار» بوده‌اند به پیروی از مترجمین، «انضمامی» ترجمه شده است.
۱۰. با توجه به تمرکز این نوشتار بر هگل، در برگرداندن *moral* و *ethical* تلاش شده است برداشت هگل از این دو واژه در سراسر متن مورد توجه قرار گیرد. دو نکته بسیار مهم باید ذکر شوند: نخست آن‌که در انتخاب این دو برابر نهاد در تمام متن و حتی مواردی که مربوط به هگل نبوده است از همین قاعده پیروی شده است و دیگر آنکه این انتخاب، مستظهر به یک آگاهی مناسب از سوی مترجم صورت نگرفته است و لذا نقد جدی در این مورد بر مترجم وارد است. در هر حال هگل *morality (moralitat)* را عموماً به سقراط، اخلاق مسیحی و کانت نسبت می‌دهد و آن را خودآیین و شخصی می‌داند در حالی که از نظر او (*sittlichkeit/ethicality*) عبارت است از زندگی هماهنگ و بدون اجبار با دیگران که بُعدی اجتماعی و در ساحت حکومت دارد. برای این دو واژه به ترتیب «خلقیات» (گاه «خُلُق و خَو») و «اخلاق» انتخاب شده‌اند و هدف اصلی آن بوده است که خواننده فارسی‌زبان هنگام مطالعه از واژه‌های اصلی متن مطلع باشد. توضیحاً آن‌که *ethics* به «علم اخلاق» برگردانده شده است.
۱۱. با توجه به فرآیندها و برداشت‌های متفاوت روند قانون‌گذاری در کشورهای مختلف، ترجمه واژه‌های

مرتبط با قانون همواره در دسرآفرین است. به طور مثال در نام‌گذاری قانون در کشور ما، فرقی بین قانونی که مبدأ آن «لایحه» باشد یا «طرح» باشد وجود ندارد اما در برخی کشورها این تمایز اهمیت دارد و برای «قانونی» که نقطه عزیمت‌اش لایحه باشد یا طرح، واژه‌های متفاوتی به کار می‌رود. در حال برای گریز از نام‌شخص بودن واژه‌های اصلی در متن فارسی و با تلاش برای هماهنگ کردن سنت بریتانیایی نویسنده با روند قانون‌گذاری در ایران، برابرنهادهایی انتخاب شدند. به ترتیب برای act و code و law و statute معادل‌های (الف) «قانون مصوب»، یا «قانون»، (ب) «مجموعه قوانین» («قانون جامع»)، (ج) «قانون» و (د) «قانون ابلاغی» انتخاب شده‌اند. مسلماً نقد خوانندگان و پیشنهاد متخصصین امر باعث همسان‌سازی و استفاده از واژه‌های بهتر خواهد شد. البته که مترجم باید اعتراف کند تمایز نهادن بین این واژه‌ها در زبان فارسی و در این متن، چندان موفقیت‌آمیز نبوده است و لازم است علمای حقوق و حقوق اداری، رهنمود جامعی برای انتخاب برابرنهادهای مناسب در این حوزه ارائه کنند.

۱۲. برای program و plan با توجه به کاربرد این واژه‌ها در علوم مختلف و آشنایی فارسی‌زبانان با آنها به ترتیب از «برنامه» و «طرح» استفاده شده است.

۱۳. در مقابل سه گروه واژه‌ای نسبتاً نزدیک instrument و tool و apparatus سه واژه مشخص انتخاب شده‌اند. مترجم باور دارد که این سه گروه کاملاً در زبان فارسی قابل ترجمه و قابل تمایز نهادن هستند چرا که مفاهیم، معانی و کاربردهای آنها کاملاً متفاوت است. apparatus واژه‌ای آلتوسری است و مترجمین متقدم قبلاً واژه «سازوبرگ» را انتخاب کرده‌اند که مترجم آن را پذیرفته و به کار برده است. instrument به «ابزار» ترجمه شده است که معنایی عینی دارد و tool که بیشتر معنایی ذهنی دارد به «دست‌مایه» برگردانده شده است.

۱۴. در باب انتخاب برابرنهادهای state و government علی‌رغم اجماع نسبی بر انتخاب «دولت» و «حکومت»، مترجم نقدهایی را بر این دو انتخاب وارد می‌داند. لازم است در این خصوص مطلب جدایی نگاشته شود و نیز متخصصین و علمای صاحب‌سبک در معرفی برابرنهادهای موجود یا نوآورانه نظرات مستدل خود را ارائه کنند. به طور خلاصه با توجه به معنای واژه «دولت» در ادبیات کهن، استفاده از این واژه از دوران مشروطه به بعد، ساختار حاکمیتی در کشور ما و وجود اصل تفکیک قوا و نیز وجود جایگاه رهبری در قانون اساسی، اجماع نسبی پیش‌گفته با نقد و چالش جدی روبرو می‌شود. مترجم با بررسی‌های خود تصمیم گرفت که برای واژه government «دولت» و برای واژه state «حکومت» را انتخاب کند و تلاش می‌کند در متن جداگانه‌ای مشروع استدالات را به سمع و نظر اندیشمندان برساند تا در باب صواب یا ناصواب بودن این انتخاب قضاوت جدی‌تری صورت گیرد.

۱۵. برای واژه governance معادل جاافتاده «حکمرانی» انتخاب شده است و برای واژه statehood که به دلایل مختلف از جمله وام‌گیری کمتر ادبیات واژه‌ای ما از سنت بریتانیایی در چند دهه گذشته، «حاکمیت» انتخاب شده است.

۱۶. غیر از چالش انتخابِ برابرنهادهای state و government، مهم‌ترین واژه و پردردسرتین آنها برای مترجم authority و مشتقات آن بوده است. انواع و اقسام کاربردهای متفاوتی که این واژه در بافتارها و جملات گوناگون دارد باعث شد که انتخاب یک برابرنهاد یگانه، انتخابی ناکارا باشد. لذا مترجم تصمیم گرفت در جای جای متن و به سیاق مفهوم، برابرنهادهای متفاوتی برای این واژه و مشتقات آن بگذارد. برداشت «خودکامه‌گری» یا «اقتدارطلبی» که در ترجمه‌ها عمومیت دارد لزوماً منتقل‌کننده معنای این واژه در بافتارهای مختلف نیست. لذا در موارد و به تناسب متن، معادل‌هایی گذارده شده‌اند و در هر مورد، توضیحات در خود متن آورده شده است. در اغلب اوقات تلاش شده است از همان لفظ «اتوریت» استفاده شود تا خواننده دچار ابهام نشود.

۱۷. لازم به ذکر است در باب واژه‌هایی که امضای کانت، هگل یا مارکس بر آنها خورده است مترجم تلاش کرده است از سنت متقدمین مختلف بهره‌برد و با وام‌گیری از تلاش آنها واژه‌های پیشنهادی آنها را انتخاب کند و با وجود نقدهایی که ممکن است از دید مترجم وجود داشته باشد اجازه تغییر آنها و دستکاری واژه‌ها را به خود نداده است.

۱۸. مترجم در برابر واژه‌های anti-commons و pro-commons واژه‌های «پاد-هم‌دارایانه» و «هم‌دارایانه» را ابداع کرده است و گمان می‌کند این دو واژه به خوبی و با دقت بالا مفهوم موردنظر را برای خواننده فارسی‌زبان منتقل می‌کنند.

۱۹. با توجه به اینکه liberty بیشتر به نوعی اختیار عمل فردی اشاره دارد و freedom مفهوم جامع‌تر اجتماعی-سیاسی را می‌رساند در انتخاب برابرنهاد برای این دو واژه به ترتیب از «حریت» (و بعضاً «اختیار عمل») و «آزادی» استفاده شده است.

۲۰. از آنجا که از مشتقات واژه commodity در متن زیاد استفاده شده است (مثل commodification) و رواج استفاده از «کالا» در برابر واژه commodity در متون، در مقابل commodity از واژه «کالا» استفاده شده است. در مقابل good و goods به تناسب متن از «محصولات مصرفی»، «اجناس اولیه» و «ماده خام اولیه» استفاده شده است. در یک مورد و به سیاق متن برای public goods از «اموال عمومی» استفاده شده است.

۲۱. علی‌رغم وجود برابرنهاد «سپهندگی» برای antagonism، مترجم ترجیح داد به دلیل بار معنایی نظری این واژه از همان «آنتاگونیسم» بهره‌برد.

۲۲. علی‌رغم وجود برابرنهادهای «فراستی» و «سلطه‌گری» برای hegemony، مترجم ترجیح داد از «هژمونی» بهره‌برد. به لحاظ شخصی مترجم، میلی برای استفاده از واژه ابداعی خود داشت (هیمنه‌طلبی) اما به نظر می‌رسد استفاده از این واژه در تناسب با متن قرار نمی‌گرفت و ترجیح بر استفاده از همان «هژمونی» قرار گرفت.

۲۳. همان‌طور که نویسندگان در باب واژه ابداعی خودش (state-fix) توضیح داده است، state-fix «شامل

اقدامات و اعمال سیاست‌گذاران، آژانس‌های تدوین‌کننده مقررات و واحدهای اعمال‌کننده قانون هستند. این افراد و سازمان‌ها، سازوکارهایی نظیر آستانه‌های تخریب، جرائم و تحریم‌ها را به همراه مواردی چون راهنماهای فنی، آموزش‌های عمومی و مشوق‌های اقتصادی به کار می‌گیرند». لذا مترجم برابر نهاد «انتظام حکومتی» را برای این واژه پیشنهاد می‌کند. این برابر نهاد هم تناظر یک به یکی با واژه‌های انگلیسی به کاررفته در این اصطلاح دارد و هم می‌تواند معنای کلی آن را به ذهن خواننده فارسی‌زبان متبادر کند.

۲۴. برای سه واژه trade و commerce و business نیز تلاش شده است برابر‌نهادهای متمایز و حامل معنای مناسب به کار رود. برای trade «تجارت» و هم‌خانواده‌های آن به کار رفته است. برای commerce به تناسب متن «دادوستد»، «معاملات»، «معاملات بازرگانی» و «بازرگانی» به کار رفته‌اند و برای business «کسب‌وکار» انتخاب شده است.

به عنوان توضیحی کوتاه مترجم باید متذکر شود که درست است که در این کتاب رویکردهای اندیشه‌ی غربی در مواجهه با محیط زیست به نقد کشیده شده‌اند، اما بنیان‌های اندیشه‌ی نقد خود نویسنده محترم کتاب، ریشه در مکاتبی دارد که مورد پسند و قبول جامعه ایرانی-اسلامی نیست؛ با این احوال این کتاب حداقل از دو وجه دارای ارزش است:

نخست به دلیل نقد بنیادین اندیشه‌های غربی در مواجهه با محیط زیست و دورکردن تصورات ما ایرانی‌ها از آرمان‌شهر محیط زیستی غرب، خوانندگان و مخصوصاً متخصصان محیط زیستی که بیشتر بر جنبه‌های مهندسی و زیستی محیط‌زیست اشراف دارند، از خلال مطالعه کتاب در خواهند یافت که تصویر آرمان‌شهری و بی‌نقص از شرایط محیط زیست و حکمرانی محیط زیست غربی چندان واقعی نیست.

هم‌چنین مطالعه این کتاب کمک می‌کند در برخورد با مسائل محیط‌زیستی از روش‌شناسی‌های منسجم‌تر و جامع‌تری بهره گرفت. متذکراً لازم است اشاره شود که در ایران، اغلب مطالعات در زمینه مدیریت محیط زیست از مدل‌های صلب غربی استفاده می‌کنند و به طور مثال رویکردهای پیشنهادی سازمان حفاظت محیط زیست آمریکا (EPA) و مدل‌های پیشنهادی اتحادیه اروپا بسیار رواج داشته و طرفداران زیادی دارد و این واقعیتی انکارناپذیر است. کمتر جلسه فنی مرتبط با محیط‌زیست در دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی و حتی بخش اجرا، برگزار می‌شود که در آن‌ها از تعبیری چون «مدل‌های پیشرفته»، «کشورهای پیشرفته»، «تجربیات کشورهای توسعه‌یافته»، «مدل ساخته‌شده در دانشگاهی طراز اول» و نظایر آنها سخن به میان نیاید. تجربه مترجم نشان می‌دهد که تجربیات و آموزه‌های محیط‌زیستی کشورهای اروپای غربی و ایالات متحده آمریکا اغلب همچون وحی منزل کارشناسی در ذهن محققان و کارشناسان شکل بسته است و هرگونه نظر خلاف آن تعبیر به واپس‌گرایی می‌شود. متخصصان محیط‌زیستی کشور شاید از خلال این کتاب دریابند که آن مدل‌های صلب پیشنهادی سازمان‌های

بین‌المللی و کشورهای غربی و دانشگاه‌های طراز اول، خود دارای نقائص و نقدهای فراوانی هستند و به‌طور مستقیم و یا غیرمستقیم عامل بسیاری از مشکلات محیط‌زیستی در کشورهای خود شده‌اند. مطالعه این کتاب شاید موجبات انگیزه‌های بیشتری برای ساخت مدل‌های بومی و متناسب با شرایط جامعه و محیط‌زیست ایران توسط متخصصین امر شود.

در پایان این مقدمه، مترجم باید اذعان کند که کمبود منابع بومی عمیق و دقیق که بر اساس آن بتوان محیط‌زیست کشور را تحلیل و مدیریت کرد بسیار مشهود است و اندیشمندان لازم است با تکیه بر منابع تاریخی و ایرانی-اسلامی، طرح بومی مدیریت محیط زیست را برای کشور دراندازند.

ارشک حلی‌ساز

holisaz@hormozgan.ac.ir

اکولوژی سیاسی حکومت

حکومت را در دوران معاصر نه تنها باید عامل اصلی به وجود آورنده تغییرات زیست محیطی دانست بلکه حکومت به خاطر دارا بودن نقش واسطه‌ای اش بین طبیعت و مردم، تأثیری حیاتی در مقابله با مسائل محیط‌زیستی دارد؛ در واقع، حکومت با مدرن کردن ابزارهایش عملاً در امور محیط‌زیستی دخالت می‌کند. اکولوژی سیاسی حکومت نخستین کتابی است که دست به یک ارزیابی انتقادی از مبانی فلسفی و بررسی روند تکامل مقررات محیط‌زیستی زده است. این نگاه انتقادی، مقررات پیش‌گفته را از اوایل قرن بیستم میلادی تا دوران اخیر بررسی می‌کند؛ دورانی که مدرن‌سازی اکولوژیکی و نئولیبرال‌سازی طبیعت وجه مشخصه آن است. از نظر این کتاب و از منظر رویکرد سیاسی - اکولوژیکی، حکومت، محصول تعاملات و منازعات بی‌وقفه طبیعی-اجتماعی است. این کتاب تنش‌های مابین دیدگاه‌های هم‌دارایانه و پاد-هم‌دارایانه را بررسی می‌کند. بین رویکردهای هم‌دارایانه و پاد-هم‌دارایانه همواره تضاد وجود دارد و حکومت تلاش می‌کند برای رفع این تضادها سازمان‌هایی را تأسیس کند و به کمک آنها مشکلات به‌جودآمده محیط‌زیستی را حلّ کند. تجربه نشان می‌دهد که حکومت با تأسیس این سازمان‌ها در اغلب موارد موفق به رفع این تضادها نشده و در این عرصه شکست خورده است. لذا این کتاب تلاش می‌کند دست‌آوردها و ناکامی‌های سیاست‌ها و مقررات محیط‌زیستی حکومت‌ها را با نگاهی جدید بازتفسیر کند تا بتوان علل شکست‌ها را بهتر درک کرد. این کتاب همچنین مروری بر مؤثرترین جریان‌های فلسفی اثرگذار در ادوار مختلف حاکمیت در مقابل دید خوانندگان قرار می‌دهد و تلاش می‌کند نشان دهد چگونه اعمال مقررات محیط‌زیستی باعث تغییرات در محیط‌زیست شده‌اند. عموماً حکومت‌ها با ارائه یک چارچوب قراردادی برای مقررات محیط‌زیستی تلاش می‌کنند آن را ساده جلوه دهند اما این کتاب با

تهیه یک چارچوب مدّون و تمرکز بر مفهوم سازوبرگ محیط‌زیستی حکومت، این امکان را به وجود آورده است تا تحلیلی عمیق‌تر به دست آید.

آنتونیو آگوستو روزتو یوریس، استاد محیط‌زیست و جامعه در مدرسه علوم زمین در دانشگاه ادینبورو است. زمینه اصلی تحقیقات او در حوزه عدالت محیط‌زیستی در مناطق شهری و با رویکرد مطالعات منطقه‌ای است. ایشان در باب انواع موانع و مشکلاتی که جوامع حاشیه‌ای برای تصمیم‌گیری در مورد مسائل محیط‌زیستی به وجود می‌آورند، تحقیق می‌کند. وی تجربیات گسترده‌ای در باب سیاست‌گذاری و مدیریت محیط‌زیستی در بریتانیا، پرتغال، برزیل و آمریکای لاتین دارد.